

Силабус
навчальної дисципліни
Прикладна антропологія
2023-2024 навчальний рік

Освітня програма: Історія та археологія
Спеціальність: 032 Історія та археологія
Спеціалізація: Соціальна антропологія
Галузь знань: 03 Гуманітарні науки
Рівень вищої освіти: другий рівень вищої освіти

Викладач (і)	Марина Антошак
Посилання на сайт	http://bdpu.org/opp/
Контактний тел.	0964137992
E-mail викладача:	mberezhna1966@ukr.net
Графік консультацій	П'ятниця, 800-10.50

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	звітність
6/180	24	24	132	іспит

Семестр: осінній

Мова навчання: українська

Ключові слова: антропометричні методи дослідження, палеоантропологія, антропосоціогенез, антропогенез, расоутворення, культура, культурфілософія, феномен традиційних культур, політична компетентність, національна еліта, філософська антропологія, історична антропологія, народна антропологія, етнічна антропологія, політична антропологія, расизм, культурно-історичний процес, моногенізм та полігенізм.

Мета та предмет курсу: формування уявлень про предмет, методи та задачі прикладної антропології, її основних категорій та понять, місця серед інших наук про людину, ознайомлення магістрантів із актуальними антропологічними проблемами, висвітлення зв'язку антропології з історією, політологією, соціологією, етнологією, філософією, культурологією, етнографією, допомогти в процесі особистісної орієнтації в сучасному світі, осмисленні його як сукупності культурних досягнень людського суспільства, формування певних навичок до спілкування з представниками різних національних культур, формування можливості практичного використання отриманих знань при написанні магістерської роботи, в професійному та особистому розвитку.

Основними завданнями вивчення курсу є продовжити формувати у магістрантів основи професійної наукової орієнтації, елементи самостійної дослідницької позиції в рамках сучасних антропологічних досліджень, навести поняття історичної антропології, політичної антропології, культурної антропології, філософської антропології, соціальної антропології, спонукати магістрантів до вироблення навичок осмислення сучасних суспільно-політичних

процесів з політико-антропологічних позицій, проаналізувати основні аспекти практичного застосування наукових доробків сучасної прикладної антропології, забезпечити засвоєння умінь використати важливі принципи професійної позиції антрополога, формувати засобом цілісної реалізації навчальної програми дисципліни загальнокультурні та професійні компетенції.

Компетентності та програмні результати навчання:

№ з/п	Програмні компетентності	Компетенції	Результати навчання
1	загальні	Загальнонаукова	<p><u>Знати:</u> сутність, предмет, об'єкт та функції науки; класифікацію наукових знань; основи методології наукових досліджень, соціальні, політичні, суспільні, економічні проблеми, підходи та концепції їх розв'язання, загальнонаукові методи і прийоми розв'язання наукових проблем.</p> <p><u>Вміти:</u> вибирати методи дослідження, застосовувати загальнонаукові методи аналізу, синтезу, конкретизації, порівняльного узагальнення, індукції, дедукції; прогнозувати соціальні процеси суспільного життя; оцінювати події та діяльність людей в історичному процесі з позиції загальнолюдських і національних цінностей; використовувати базові знання фундаментальних наук в обсязі, необхідному для освоєння дисциплін циклу професійної підготовки; застосовувати загальнолюдські та національні цінності як критерії оцінки історичних фактів і осіб; організувати науково-дослідницьку роботу.</p>
2	фахові	Мовленнєва	<p><u>Знати:</u> предмет, зміст та специфіку курсу «Прикладна антропологія»; основні теорії та концепції тлумачення ключових проблем періоду, що вивчається; прийоми та алгоритми критики джерел.</p> <p><u>Вміти:</u> реконструювати образи минулого у словесній формі у вигляді опису, оповідання, образної характеристики; викладати історичні поняття, зв'язки і тенденції історичного розвитку, застосовуючи пояснення, доведення, міркування, узагальнюючу характеристику; вести літературний пошук</p>

			на задану тему, в тому числі і з використанням сучасних комп'ютерних баз даних, накопичувати інформацію у певній системі, відокремлювати факти та їх інтерпретації, застосовувати прийоми та алгоритми критики джерел, самостійно інтерпретувати історичні джерела.
3		Логічна	<p><u>Знати:</u> перебіг подій періоду, що вивчається, наукові інтерпретації їх зв'язків, причин та наслідків, базові історичні поняття.</p> <p><u>Вміти:</u> визначати історичні поняття та застосовувати їх для пояснення історичних явищ і процесів; аналізувати, синтезувати та узагальнювати значний обсяг фактів, простежуючи зв'язки і тенденції історичного процесу; визначати причини, сутність, наслідки та значення історичних явищ та подій, зв'язки між ними; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви і зовнішні чинники діяльності історичних осіб; виокремлювати складові в історичних подіях і процесах, співставляти однотипні події, процеси та явища, що відбувалися в різні часи або в різних регіонах, доводити або спростовувати існуючі інтерпретації історичних подій та процесів, розглядати історичні події та процеси під різними кутами зору; самостійно інтерпретувати зміст історичних джерел та історичні факти, явища, події.</p>

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1. Місце та роль прикладної антропології..

Тема: «Імплицитність проблематики прикладної антропології в релігії, мистецтві, міфології, праві, науці та моралі».

Тема: «Прикладна антропологія як метод природничих наук».

Тема: «Палеоантропологія та теорії поліцентризму та моноцентризму».

Змістовий модуль 2. Філософська антропологія .

Тема: «Антропосоціогенез як філософська проблема».

Тема: «Антропогенез як природний процес: методологічні аспекти дослідження».

Тема: «Генеза людської діяльності як процес оволодіння силами природи».

Змістовий модуль 3. Історична антропологія.

Тема: «Напрями та методи історичної антропології».

Тема: «Найдавніша людність земної кулі та України (за даними антропології)».

Тема: «Антропологічні особливості доби раннього заліза – пізнього середньовіччя».

Тема: «Антропологічний склад українського народу».

Змістовний модуль 4. Культурна антропологія.

Тема: «Культура в антропологічній перспективі».

Тема: «Культурфілософія як соціальна та культурна антропологія».

Тема: «Феномен традиційних культур. Схід – Захід: стереотипи та новації взаємосприйняття».

Змістовний модуль 5. Етнічна антропологія.

Тема: «Поняття про раси та видова єдність людства. Класифікація людських рас».

Тема: «Антропологічний склад народів світу».

Тема: «Основні фактори расоутворення. Расизм та його соціальне коріння».

Змістовний модуль 6. Політична антропологія.

Тема: «Політична компетентність».

Тема: «Національна еліта. Типологія, історична роль. Проблема формування».

Методи навчання: Студентоцентроване проблемно-орієнтоване навчання проводиться низкою методів. За джерелами передачі й характером сприйняття інформації: словесні (лекція, бесіда-повідомлення, репродуктивна), наочні (демонстрування, самостійне спостереження), практичні (практичні роботи, дослідні роботи). За основними дидактичними завданнями: методи оволодіння знаннями, формування умінь і навичок, застосування отриманих знань, умінь і навичок. За характером пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): практичне використання набутих знань з антропології, вивчення досягнень прикладної антропології у світовій практиці, написання наукової статті, пов'язавши її зміст з темою магістерського дослідження.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

1. Навчальна програма з курсу.
2. Робоча програма з курсу.
3. Теми та рекомендації до самостійної роботи студентів.
4. Теми та рекомендації до семінарських занять.
5. Список рекомендованої літератури.
6. Підручники та посібники в електронному виді.

Система оцінювання та вимоги: Педагогічний контроль за навчально-професійною діяльністю студентів здійснюється в таких формах:

а) поточний контроль відбувається за результатами виконання самостійних робіт (опрацювання літератури та першоджерел, конспектування першоджерел, написання есе, підготовка доповідей, письмові відповіді на проблемні запитання, складання презентацій тощо);

б) оцінка за іспит виставляється наприкінці семестру на основі підсумкового контролю з урахуванням відвідування занять, виступів на семінарах, якості виконання самостійної навчальної роботи;

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу,	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю

	практику		
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
65-89	добре		BC (добре)
50-64	задовільно		DE (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Основні:

1. Балушок В.Г. Етногенез українців. К., 2004. – 484 с.
2. Баран В.Д., Козак Д.Н., Терпиловський Р.В. Походження словян. - К., 1991. – 139 с.
3. Вовк Х. Студії з української етнографії та антропології / Х. Вовк. – К.: Наукова думка, 1995. – 498 с.
4. Вовк Х. Антропологічні особливості українського народу. – К., 1995. – 335 с.
5. Головка Б.А. Філософська антропологія. – К.: Либідь, 1997. – 239 с.
6. Дідук В. М. Політична антропологія як теорія / В. М. Дідук // Актуальні проблеми політики. - 2007. - Вип. 32. - С.354. 352 – 358
7. Дідук В. М. Політична антропологія як гіпотеза / В. М. Дідук // Актуальні проблеми політики. - 2008. - Вип. 33. - С. 393-398.
8. Залізник Л. Від склавинів до української нації. – К., 1997. – 90 с.
9. Івашина О. Загальна теорія культури. К., 2008. – 215 с.
10. Кравець А.Ю. Політична антропологія. Дніпропетровськ, 2012. – 178 с.
11. Неведомська Є.О., Маруненко І.М. Антропологія: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. – К.: КУ ім. Б. Грінченка, 2013. – 40 с.
12. Сегеда С. Антропологічний склад українського народу. Етногенетичний аспект. – К., Вид-во імені Олени Теліги. – 2001. – 255 с.
13. Сегеда С. Антропологія. – К, Либідь, 2001. -335 с.
14. Павленко Ю. Історія світової цивілізації. К., Либідь. – 2001. – 352 с.

Додаткові:

1. Алексеев В.П. Историческая антропология и этногенез. – М., 1989. – 436 с.
2. Алексеев В.П. Osteометрия: методика антропологических исследований. – М., 1966. – 249 с.
3. Алексеев В.П., Дебец Г.Ф. Краниометрия: методика антропологических исследований. – М., 1964. – 128 с.
4. Альтер Петер. Нація: проблема визначення // Націоналізм. Антологія / упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К., 2000. – 580 с.
5. Баран В.Д. Баран Я.В. Історичні витоки українського народу. К. 2006. – 208 с.
6. Вівчарик М.М., Капелюшний В.П. Українська нація: витоки, становлення, сьогодення. К., 2003. – 280 с.
7. Вівчарик М.М. Україна: від етносу до нації: навч. посібник. – К.: Вища шк., 2004. – 239 с.

8. Вовк Х. Антропометричні дослідження українського населення Галичини, Буковини й Угорщини. – Л., 1908. – 154 с.
9. Воропай 0. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. - К., 1993. – 345 с.
10. Горак Г.І. Людське начало: витоки і призначення. Курс лекцій. – К., 1993. – 142 с.
11. Гійом Левассер де Боплан. Опис України. – Львів, 1990. – 256 с.
12. Грушевський М.С. Очерк истории украинского народа. – К., 1991. – С. 15-25.
13. Дейл Ф. Ейкельман Близький Схід та Центральна Азія: антропологічний підхід (пер. з англ. П. Шеревери). – К., Видавничий дім «Стилос». – 2005. – 374 с.
14. Демчук Р. Храм Софії у символічному просторі Русі-України. К., 2008. – 164 с.
15. Етнографія України: навч. посібник / За ред. С.А. Макарчука. – Львів: Світ, 1994.- 520 с.
16. Зубов А.А. Одونتология: методика антропологических исследований. – М., 1966. – 200 с.
17. Когут З. Коріння ідентичності. Студії з ранньомодерної та модерної історії України. – К., 2004. – 317 с.
18. Косик Л. Україна. Довга і важка боротьба за існування. К., 2014. – 278 с.
19. Кравець А.Ю. Політична антропология: еволюція дисциплінарного інтересу / А. Ю. Кравець // Грані. - 2009. - № 1. - С. 145-148.
20. Кримський С. Під сигнатурою Софії. К., 2008. – 367 с.
21. Крисаченко В. Українознавство. Хрестоматія. Кн. 2., К., Либідь. – 1997. – 336 с.
22. Культура і побут населення України / Авторський колектив під. Керівництвом В.Наулко.- К.: Либідь, 1993 – 288 с.
23. Кульчицький О. Основи філософії і філософських наук. – Львів, 1995. – 568 с.
24. Куц. Ю. Етнополітичні державотворчі процеси в Україні: управлінський аспект / Ю.Куц. – Х., ХарРі УАДУ, 2002. – 204 с.
25. Макарчук С.А. Український етнос (виникнення та історичний розвиток). – К., 1992. – 146 с.
26. Пономарьов А. Етнічність та етнічна історія України. К., Либідь, 1996. – 271 с.
27. Українська етнологія. Навч. посібник / За ред. В. Борисенко. – К.: Либідь, 2007. - 400 с.
28. Кафарський В.І., Савчук Б.П. Етнологія. К., 2006. – 432 с.
29. Сегеда С. Антропологічна спадщина Ф. Вовка в світлі сучасних наукових даних. – К., 1994. – 166 с.
30. Сегеда. С. У пошуках предків. Антропология та етнічна історія України. К., 2013. – 432 с.
31. Сегеда С. Раси людини. – К, Либідь, 1995. - 335 с.
32. Степико М. Буття нації: витоки, сучасність, перспективи. – К., 1998. – 256 с.
33. Левіна Е. Між нами. – К.: Дух і літера, 1999. – 384 с.
34. Левчук Л.Т., Гриценко В.С., Єфименко В.В. Історія світової культури. Культурні регіони. Навч. посібн. – К., 2003. – 354 с.
35. Людина і довкілля. Антологія: у 2 кн. Кн. 2: Людина і довкілля в українській духовності / Упоряд. , В.С. Крисаченко. – К.: Заповіт, 1995. – 432 с.
36. Маркузе Г. Философское исследование учения Фрейда. – К.: Гос. библиот. Украины, 1995. – 356 с.
37. Павлюк С. Етногенез українців: спроба теоретичної конструкції. – Львів: Інститут народознавства НАН України.- 2006. – 247 с.
38. Рикер П. Сам як інший. – К.: Дух і літера, 2000. – 458 с.
39. Юрій М. В. Етногенез та менталітет українського народу [Текст] / М. В. Юрій. – 2-ге вид., доп. – К. : Таксон, 1997. – 237 с.

40.. Юрій М. В. Соціокультурний світ України [Текст] / М. В. Юрій. – 2- е вид. – К.: Кондор, 2004. – 738 с.

41. Юрій М. Ф. Політична антропологія / Юрій М. Ф. – К.: Дакор, 2008. – 408 с.

Інтернет-ресурси:

1. http://old.ippo.edu.te.ua/files/gromad_osvita/resursy/tygden_prava_2009/01_rozdil_2_osnovy_de_mokratii.pdf

2. <file:///C:/Users/podga/Downloads/64153.pdf>